

2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragraaf gaat in op de vraag hoe de gemeente Beemster haar financiële risico's opvangt, zonder dat dit betekent dat het beleid aangepast moet worden. Hiervoor is inzicht nodig in het weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote kosten te dekken. Door het weerstandsvermogen hoeft bij een financiële tegenvaller in de begrotingsuitvoering, niet direct tot een bezuiniging te worden overgegaan. Onderscheid wordt gemaakt tussen incidenteel en structureel weerstandsvermogen. Het eerste is bedoeld voor éénmalige tegenvallers en het tweede voor structurele tegenvallers.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- De weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt, of kan beschikken, om niet begrote kosten te dekken.
- Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit:

- de algemene reserve
- stille reserves (en voorzieningen)
- bezuinigings-/ombuigingsmogelijkheden
- de onbenutte belastingcapaciteit
- post voor onvoorziene uitgaven

In geld uitgedrukt berekenen wij de weerstandscapaciteit als volgt:

In de exploitatie (structurele weerstandscapaciteit):	
- Post onvoorziene uitgaven	€ 25.000
- Onbenutte belastingcapaciteit (OZB)	€ 1.420.17
- Bezuinigings-/ombuigingsmogelijkheden	-
Weerstandscapaciteit in de exploitatie	€ 1.445.017
In het vermogen (incidentele weerstandscapaciteit):	
- Algemene reserve	€ 2.156.193
- Stille reserves, niet bedrijfsgebonden activa	€ 2.005.029
- Stille reserves, aandelenbezit	€ 1.622
Weerstandscapaciteit in het vermogen	€ 4.162.844
Totale weerstandscapaciteit	€ 5.607.861

Toelichting

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit van de gemeente Beemster is het verschil tussen het werkelijke tarief (on-)roerendezaakbelastingen dat de gemeente heeft vastgesteld en het tarief dat de gemeente minimaal zou moeten hanteren om in aanmerking te komen voor extra steun van het Rijk (de zogenaamde artikel 12-status). Daarnaast telt het verschil tussen kostendekkende tarieven en de werkelijk gehanteerde tarieven mee.

Beemster heeft besloten vanaf 2016 naar kostendekkende tarieven te groeien. Hiertoe zijn de kosten van het veegvuil en de kwijschelding in de tarieven ondergebracht en resteert als onbenutte belastingcapaciteit alleen de OZB.

Algemene reserve

De gemeente Beemster kent één algemene reserve. Deze is bedoeld als buffer om onvoorziene risico's op te vangen. De algemene reserve is een belangrijk onderdeel van het weerstandsvermogen van de gemeente. Bij de behandeling van de beleidsnota reserves, voorzieningen en risicomanagement, in de raadsvergadering van 30 juni 2015, is besloten om de ondergrens van de algemene reserve te stellen op € 1,5 miljoen. Met deze ondergrens kan worden gesignaleerd wanneer de algemene reserve niet (langer) toereikend is om onvoorziene risico's op te vangen. Het gehele saldo van de algemene reserve wordt meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit.

Stille reserves

Bij de stille reserves gaat het om:

- Niet-bedrijfsgebonden activa. Deze activa kunnen worden verkocht zonder dat de bedrijfsvoering van de gemeente daardoor wordt belemmerd. Het voordelig verschil tussen de actuele waarde en de boekwaarde hoort onder de stille reserves. Bij de bepaling van de actuele waarde is de WOZ-waarde van het belastingjaar 2017 gehanteerd. De werkelijke actuele waarde kan lager zijn dan de vermelde WOZ-waarde, omdat na de waardepeildatum de prijzen nog zijn gedaald. Wij geven er de voorkeur aan toch van de WOZ-waarde uit te gaan, omdat deze waarde een vast gegeven is.
- Het aandelenbezit van de gemeente. De gemeente Beemster bezit aandelen van de BNG en het EZW. Het verschil tussen boekwaarde en actuele waarde is de stille reserve.

Risico's

Een risico is de kans op een gebeurtenis met een negatief gevolg voor de gemeente Beemster. De organisatie heeft de belangrijkste risico's in kaart gebracht. Om de risico's te kwantificeren, zijn zowel de kans als het gevolg benoemd. Het betreft voor het grootste deel risico's in verband met de grondexploitaties en programma 2 (zie hieronder bij het kopje 'ontwikkelingen'). Tevens maakt het risico wat zich bij HVC afspeelt ook onderdeel uit van de inventarisatie.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de gekwantificeerde risico's. Uitgangspunt voor de gemeente Beemster is om een weerstandsvermogen aan te houden met een ratio tussen de 1 en 1,4. Dit waarderingscijfer vormt een goed uitgangspunt voor een gemeente waarbij een volledige risico-inventarisatie heeft plaatsgevonden en waarbij het investeringsprofiel voor de komende jaren vergelijkbaar is aan de huidige situatie. Om schommelingen te kunnen opvangen wordt een minimum- en maximumratio aangehouden.

Door middel van de zogenaamde Monte Carlo simulatie wordt op basis van het uiteindelijke risicoprofiel het benodigde weerstandsvermogen berekend. Deze bedraagt per augustus 2017 € 2,1 miljoen.

Afgezet tegen de totale weerstandscapaciteit van € 5.607.861 bedraagt de ratio momenteel 2,67. Dit betekent dat in 90% van de gevallen de gemeente Beemster voldoende weerstandsvermogen heeft opgebouwd om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen.

Ontwikkelingen

De gemeente Beemster heeft haar beleid risicomanagement vastgesteld en zal ten minste eenmaal per jaar een risico-inventarisatie laten plaatsvinden. Beemster blijft aandacht besteden aan het beheersen van risico's en het verder ontwikkelen van risicomanagement

binnen de organisatie. De Nota Risicomanagement zal in 2018 in samenwerking met de auditcommissie worden geactualiseerd.

Risico Programma 2 Beleidsveld Jeugd en jeugdzorg

Vanaf 2018 wordt het jeugdhulpstelsel in de regio's Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek-Waterland verregaand vernieuwd. De vernieuwingen binnen de jeugdhulp zijn erop gericht om vanaf 2018 resultaatgericht te werken, namelijk op basis van de ondersteuningsbehoefte van het gezin in plaats van op het aanbod van instellingen. De gemeenten kopen daartoe in 2018 specialistische jeugdhulp in om de resultaten van een breed perspectiefplan van een gezin, dat vooraf wordt opgesteld, integraal te kunnen realiseren. Het gezin krijgt de hulp die nodig is. De financiële impact van de conversie naar resultaatgerichte jeugdhulp is op het moment van het samenstellen van deze begroting nog niet duidelijk.

Kengetallen

Met ingang van de opstelling van de begroting 2016 zijn gemeenten verplicht een vijftal kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing op te nemen. De invoering van de betreffende kengetallen heeft louter tot doel een beter inzicht te verschaffen in de financiële positie van de gemeente voor de vergelijking met andere gemeenten. Deze getallen dienen niet om tot een normering te komen (wat is goed, wat is slecht). Het gaat om de volgende kengetallen:

	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
1A. Netto schuldquote	60,4%	60,4%	75,6%	77,7%	75,0%	71,3%
1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	54,3%	57,0%	70,6%	72,8%	70,2%	66,0%
2. De solvabiliteitsratio	43,7%	43,5%	33,4%	36,7%	36,7%	37,1%
3. Grondexploitatie	0,5%	0,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
4. Structurele exploitatieruimte	-2,3%	-0,2%	1,5%	0,7%	0,5%	-0,2%
5. Belastingcapaciteit	107,7%	113,6%	111,8%	111,8%	111,8%	111,8%

Toelichting

1A. Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de totale schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend, is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36 lid b en c BBV).

2. De solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen

als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

3. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. Voor de berekening van dit kengetal wordt de waarde van de niet in exploitatie genomen gronden en van de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17, onderdeel c BBV) en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant dient ieder jaar te beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met de gemiddelde WOZ-waarde in een gemeente. De belastingcapaciteit van de gemeente wordt daarom berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

GEPROGNOSTICEERDE BALANS

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het nieuwe BBV een geprognosticeerde balans voorgeschreven en het meerjarig opnemen van het EMU-saldo in deze paragraaf. Met het opnemen van een geprognosticeerde balans in het kader van hoofdlijnen vernieuwing BBV, wordt meer inzicht verstrekt in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte.

Activa	1-1-2018	1-1-2019	1-1-2020	1-1-2021
(Im-)materiele vaste activa	21.826.673	21.687.599	21.084.742	20.610.469
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	229.851	229.851	229.851	229.851
Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	848.198	848.198	848.198	848.198
Financiële vaste activa	1.078.048	1.078.048	1.078.048	1.078.048
Totaal Voorraden	-	-	-	-
Kortlopende vorderingen	2.076.216	2.347.641	2.288.094	2.220.527
Liquide middelen	-785.167	-348.949	-283.130	-19.936
Overlopende activa	300.248	279.266	271.933	257.942
BALANSTOTAAL DEBET	24.496.018	25.043.606	24.439.688	24.147.050

Activa	1-1-2018	1-1-2019	1-1-2020	1-1-2021
Passiva	1-1-2018	1-1-2019	1-1-2020	1-1-2021
Algemene reserve	2.156.193	1.987.772	2.116.284	2.517.983
Bestemingsreserves	6.209.903	5.751.337	5.395.019	5.038.436
Eigen vermogen	8.366.096	7.739.109	7.511.303	7.556.419
Voorzieningen	1.627.666	1.435.633	1.277.825	1.166.141
Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar	10.556.621	11.495.189	11.430.882	11.363.542
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	2.738.465	2.987.013	2.724.423	2.575.576
Overlopende passiva	1.207.170	1.386.662	1.495.254	1.485.372
BALANSTOTAAL CREDIT	24.496.018	25.043.606	24.439.688	24.147.050

3 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Onder onderhoud kapitaalgoederen wordt verstaan het geheel aan klein (dagelijks) onderhoud, planmatig (niet levensduur verlengend) onderhoud en levensduur verlengend(e) onderhoud/ investeringen aan gemeentelijke eigendommen. De volgende categorieën worden hierin onderscheiden: wegen, riolering, openbare verlichting, kunst- en waterwerken, groen, gebouwen en speelvoorzieningen.

De totale oppervlakte van de gemeente Beemster is 7.208 ha. In 2017 inventariseren wij opnieuw het te beheren areaal aan openbare ruimte binnen de gemeentegrenzen en vangen wij aan met het opstellen van integrale beheerplannen. Uitgangspunt in het beheer is het voorkomen van achterstallig onderhoud en werken volgens vastgestelde kwaliteitsnormen. Het gewenste beeldkwaliteitsniveau van de openbare ruimte is door de raad vastgesteld. Om het beheer en onderhoud van het areaal adequaat te kunnen uitvoeren, worden jaarlijks in de gemeentebegroting budgetten beschikbaar gesteld.

Per kapitaalgoed wordt ingegaan op het vastgestelde kwaliteitsniveau, de actualiteit van het onderhoudsplan, aanwezigheid van achterstallig onderhoud en de beschikbare middelen, alsmede eventuele reserves of voorzieningen. Bedragen die worden genoemd zijn exclusief btw.

Wegbeheer

De gemeente Beemster heeft circa 35 kilometer weg in haar beheer. Met een frequentie van circa drie jaar worden de wegen in detail door een onafhankelijk deskundige geïnspecteerd volgens de landelijke CROW systematiek. De meest recente inspectie is verwerkt in het wegenbeheersysteem DIALOG Wegbeheer. Aan de hand van de inspecties worden de noodzakelijk geachte jaarlijkse budgetten voor herstraten en herasfalteren voor de komende jaren bepaald. In 2018 worden een aantal gemeentelijke wegen opnieuw geïnspecteerd.

Voor herstraten en herasfalteren van wegen is in 2018 een investeringsbedrag van € 158.830 opgenomen. Dit krediet is 1% hoger dan het krediet van 2017. Tot en met 2022 wordt het investeringsbedrag ook jaarlijks met 1% geïndexeerd. Voor wegbeheer geldt dat de huidige budgetten en investeringen nog net toereikend zijn om een minimaal voldoende kwaliteitsniveau te handhaven. Desalniettemin kan het in een cyclische planning voorkomen dat er wegen tijdelijk beneden het gewenste kwaliteitsniveau dalen en er incidenteel enig achterstallig onderhoud ontstaat. Er zijn geen reserves of voorzieningen.